Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto
15.3.2021

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 a ja 58 b §:n muuttamisesta (HE 32/2021 vp)

Esityksen pääasiallinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 1.3.2021 voimaantulleiden tartuntatautilain väliaikaisten ravintoloiden rajoituksia koskevien 58 a ja 58 b §:n muuttamista. Alkuperäisten säännösten tavoin muutos olisi väliaikainen ja voimassa 30.6.2021 saakka.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain muutoksella ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina asiakkailta valtioneuvoston asetuksessa säädetyillä alueilla tartuntataudin leviämisen estämiseksi 9.3.–28.3.2021.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 29.3.2021, kun ravitsemisliikkeiden sulkemista koskevan lainsäädännön voimassaolo päättyy.

Ehdotuksen mukaan asiakasmääriä koskevia suurimpia mahdollisia rajoituksia nostettaisiin. Pääasiallisesti anniskelua harjoittavissa ravintoloissa rajoitus olisi jatkossa 67 prosenttia normaalista suurimmasta sallitusta asiakasmäärästä ja muissa ravitsemisliikkeissä, kuten ruokaravintoloissa ja kahviloissa, rajoitus olisi jatkossa 50 prosenttia normaalista tilan suurimmasta asiamäärästä.

Liikkeen aukioloaikarajoitus voisi alkaa aikaisintaan jo kello 18 ja anniskeluaikarajoitus aikaisintaan jo kello 17.

Lakiin lisättäisiin ravitsemisliikkeille myös velvollisuus huolehtia siitä, että asiakkaiden oleskelun lisäksi heidän saapumisensa järjestetään tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi sekä että tartuntariski pidetään mahdollisimman pienenä. Säännöksen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa voitaisiin käytössä esimerkiksi edellyttää pakollisia pöytävarauksia. Tartuntariskiä lisäävien toimien välttämiseen liittyvällä velvoitteella voitaisiin esimerkiksi vaikuttaa siihen, että asiakkaiden laulamista ei tulisi sallia tai kovaäänistä puhetta tulisi ehkäistä pidättymällä musiikin soittamisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön keskeiset huomiot esityksen johdosta

Covid-19-viruksen leviämistä pyritään estämään kokonaisvaltaisesti kohdistamalla rajoituksia niihin toimintoihin, joilla voidaan vähentää ihmisten sosiaalisia lähikontakteja. Yhtenä toimena tartuntamäärien kasvun kiihtyminen on pyritty katkaisemaan sulkemalla ravitsemisliikkeet valtioneuvoston asetuksella 185/2020 säädetyssä laajuudessa kolmeksi viikoksi. Ravitsemisliikkeiden alueellisen sulun päättymisen 28.3.2021 jälkeen tulee edelleen varmistaa, että käytössä keinovalikoima, jolla ihmisten välisiä kontakteja voidaan vähentää niin, että epidemian leviämisen riskit eivät lisäänny hallitsemattomasti.

Esityksen tavoitteena on vähentää sosiaalisten lähikontaktien määrää ja vaikuttaa niiden luonteeseen ravitsemisliikkeiden asiakkaiden sijoittelua ja asiakasmääriä sekä aukiolo- ja anniskeluaikoja rajoittamalla.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin aukiolon, anniskeluaikojen ja asiakasmäärien enimmäisrajoituksista. Valtioneuvoston asetuksella annettavat aluekohtaiset rajoitukset määräytyisivät alueellisen tautitilanteen perusteella. Laissa säädetyt enimmäisrajoitukset eivät siten tarkoita, että ne olisivat voimassa saman sisältöisinä koko maassa vaan nykyiseen tapaa rajoituksia säädettäisiin alueellisen tautilanteen edellyttämällä tavalla terveydensuojeluviranomaisten asiantuntijatietoon pohjautuen.

Ehdotetut säännökset mahdollistavat alueellisen sääntelyn jatkossakin maakunnittain, mitä voidaan työ- ja elinkeinoministeriön mielestä pitää tarkoituksenmukaisimpana tapana huomioiden muun muassa väestön liikkuminen ja rajoitusten selkeys sekä elinkeinonharjoittajille että asiakkaille ja rajoitusten välttämättömyyden edellytysten seuranta.

Erityisesti tilanteessa, jos epidemiatilanne ei ole merkittävästi helpottanut, nykyistä suuremmat rajoitukset ravitsemisliikkeiden asiakaspaikkamääriin sekä anniskelu- ja aukioloaikoihin voivat olla välttämättömiä. Toisaalta maltillisemman epidemiatilanteen alueilla esimerkiksi ravitsemisliikkeiden tiloissa tapahtuvaa liikkumista koskevilla rajoituksilla voitaisiin korvata vaikutuksiltaan haitallisempia asiakaspaikkamäärää ja anniskelu- ja aukioloaikaa koskevia rajoituksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että laissa säädettyjen rajoitusten käytön laajuutta ja välttämättömyyttä on arvioitava ja seurattava tarkasti. Alueellisen epidemiatilanteen niin salliessa, asetuksessa säädettyjä aukioloaika- ja anniskeluaikarajoituksia tulee välittömästi ryhdyttävä lieventämään.

Työ- ja elinkeinoministeriö on aiemmissa tartuntatautilain mukaisista ravintolatoiminnan rajoituksista sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamissaan lausunnoissa (mm. 7.10.2020 ja 8.2.2021) esittänyt huomioitaan ravintolatoiminnan rajoitusten vaikutuksista ja sääntelyn oikeasuhtaisuudesta.

Edellä mainituissa lausunnoissa todettuun nähden työ- ja elinkeinoministeriö huomioi, että epidemiatilanteessa on näiden lausuntojen antamisen jälkeen tapahtunut muutoksia, jotka terveydenhuollon asiantuntijaviranomaisten arvioiden perusteella ovat edellyttäneet voimakkaampia rajoitustoimia. Ehdotuksen mukaiset enimmäisrajat esimerkiksi aukiololle

ja asiakasmäärille merkitsevät voimassa olevaa sääntelyä voimakkaampaa puuttumista perustuslain 18 §:ssä säädettyyn elinkeinovapauteen. Sääntelyn kokonaishyötyjä voidaan kuitenkin edelleen pitää suurempina kuin niistä aiheutuvia haittoja. Työ- ja elinkeinoministeriö arvioi, että perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täyttyvät myös tämän esityksen osalta, vaikka enimmäisrajoitusten käyttö merkitsisi osalle ravitsemisalan yrittäjistä, että liikkeitä ei olisi taloudellisesti kannattavaa pitää avoinna.

Ehdotus vaikuttaisi ravitsemisliikkeisiin eri tavoin siitä riippuen, onko kyseessä ruokaravintola, kahvila, baari, yökerho tai pääasiassa take away -ruokaa tarjoava ruokakioski. Kahviloille ehdotuksessa tarkoitetut suurimmatkin rajoitukset mahdollistaisivat päiväsaikaan melko normaalin aukiolon, mutta suurin mahdollinen asiakasmäärä voisi olla rajoitettu. Ruokaravintolat voisivat harjoittaa käytännössä vain lounastoimintaa ja normaalia tarjoilua asiakkaille iltapäivän aikana ja suurin mahdollinen asiakasmäärä voisi silloinkin olla rajoitettu. Tällaiset rajoitukset eivät käytännössä mahdollistaisi kannattavaa elinkeinotoimintaa. Seurusteluravintoloiden, pubien, baarien ja yökerhojen elinkeinotoiminta ei käytännössä olisi mahdollista, jos anniskelu- ja aukioloaikaa rajoitetaan merkittävästi nykyistä enemmän.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää edellä hallituksen esityksen mukaisesti kuvattuja esityksen vaikutuksia realistisina. Esityksen lopulliset vaikutukset alan yrittäjiin riippuvat tautitilanteen kehittymisestä lähiviikkojen aikana ja edelleen siitä miten tiukkoja rajoituksia alueilla joudutaan soveltamaan ja kuinka pitkään rajoitukset olisivat voimassa.

Sami Teräväinen

Hallitussihteeri

Työ ja elinkeinoministeriö